

På olika platser i professionaliseringsprocessen

En beskrivning av tre tolkprofessioner och deras väg mot professionalisering

Elisabet Tiselius

Tolk- och översättarinstitutet
Stockholms universitet
elisabet.tiselius@su.se

Helena Bani-Shoraka

Tolk- och översättarinstitutet
Stockholms universitet
helena.bani-shoraka@su.se

Sammanfattning

Utgångspunkten i den här artikeln är Ozolins (2000, 2010) kartläggning och ramverk för länders sätt att möta tolkbehov, där Sverige placerar sig i skaran av länder med stort statligt engagemang. Engagemanget visar sig exempelvis genom en bejakande lagstiftning och statligt finansierade tolkutbildningar för att tillgodose behovet av tolkservice. I denna artikel beskrivs varför tolkprofessionerna har kommit olika långt, och befinner sig på olika ställen, i professionaliseringsprocessen, och att processen inte innebär en linjär utan snarare är en böljande process som påverkas av kontextuella faktorer. Ozolins ramverk används som utgångspunkt i beskrivningen av den svenska kontexten, men differentieras genom att särskilja mellan de tre vanligaste tolkprofessionerna: konferenstolkning, teckenspråkstolkning och tolkning i offentlig sektor. Tolkprofessionernas skilda historiska utvecklingsprocesser är viktiga att känna till för att förstå tolkfältet i Sverige idag. Särskiljandet av tolkprofessionerna möjliggör också en mer precis beskrivning av faktorer som påverkat och påverkar professionernas utveckling. Några faktorer av särskild vikt som dominerar den aktuella diskursen om tolkning är de nya politiska vindarna och den tekniska utvecklingen. De är exempel på faktorer, som trots den statliga involveringen i Sverige och en bejakande lagstiftning, kan bidra till att bromsa, och i vissa fall även urholka, tolkyrkenas pågående professionaliseringsprocesser.

Nyckelord: tolkprofessioner, professionaliseringsprocesser, tolkservice

Abstract

This article takes as its point of departure Ozolin's (2000; 2010) survey and framework for different countries' approaches to meeting interpreting needs. Within this framework, Sweden is placed among countries with significant state involvement. This involvement is evident through inclusive legislation and state-funded training to meet the need for interpreting services. In this article, we describe why the Swedish interpreter professions have reached different stages in the professionalization process. We also show that the professionalization process is not linear, but rather a fluctuating one influenced by contextual factors. Ozolin's framework is used as a starting point in describing the Swedish context. However, in our description, we differentiate between the three most common interpreting professions in Sweden, conference interpreting, sign language interpreting and public sector interpreting. The different historical factors impacting the professionalization processes of the three professions are important for understanding the interpreting field in Sweden today. The differentiation of interpreting professions also allows us to provide a more fine-grained description of the factors which have affected, and still affect, the development of the three professions. Some factors of particular importance that dominate the current discourse about interpreting are changing political opinions and technological developments. These are examples of factors that, despite state involvement and affirmative legislation,

can contribute to slowing down, and in some cases even eroding, the ongoing professionalization processes of the interpreting professions.

Keywords: Interpreting professions, professionalization processes, interpreting services

Inledning

Professionaliseringen av ett yrke är en komplex process (Molander & Terum, 2008) och just professionaliseringen av tolkyrket har intresserat många forskare genom åren. Faktorer som flera forskare har lyft fram som centrala i professionaliseringsprocessen är bland annat frågor om utbildning, ackreditering/auktorisering, språkpolitiska riktlinjer och bestämmelser på policynivå, yrkesetiska riktlinjer samt facklig organisering (jfr Mikkelson, 2014; Ozolins, 2010; Rudvin, 2007; Skaaden, 2012; Tseng 1992 i Mikkelson, 2014). Vissa av dessa faktorer är relaterade till professionalisering på individnivå och kopplar samman professionsutövning med tillit, trovärdighet, status och autonomi. Andra faktorer kopplar professionsutövningen till organisatoriska strukturer på samhällsnivå, såsom lagstiftning och organisering av tolkfältet i samhället. Denna resonerande artikel utgår från professionaliseringen av tolkfältet i en svensk kontext och har väglett av två frågor:

1. Hur den statliga involveringen har påverkat tolkprofessionernas utveckling i Sverige,
2. På vilket sätt kontextuella faktorer påverkar olika tolkprofessioners professionaliseringsprocess.

Med utgångspunkt i Ozolins (2000, 2010) ramverk för professionalisering av tolkprofessioner beskrivs utvecklingen av de tre vanligaste tolkprofessionerna i Sverige, nämligen konferenstolkning, teckenspråkstolkning och tolkning i offentlig sektor. Tolkprofessionernas separata utvecklingsprocesser fungerar som en förklaringsmodell för hur långt varje tolkprofession kommit i sin respektive process. I ett avsnitt diskuteras också exempel på kontextuella faktorer som har påverkat och påverkar de olika tolkprofessionerna på en rad olika sätt och hur dessa faktorer är nära sammanvävda med aktuella samhällsfrågor.

Kopplingen mellan statlig involvering och professionalisering av tolkservice

I en numera klassisk internationell kartläggning av Ozolins (2000), baserad på 15 länders sätt att hantera behovet av tolkservice, identifierades fyra olika typer av förhållningssätt på nationell nivå (se figur 1). I ett antal länder betraktas behovet av tolkservice inte som en statlig angelägenhet, varför den statliga involveringen är obefintlig. I andra länder tillgodoses behovet av tolkservice genom ad hoc-lösningar, som till exempel tolkning utförd av volontärer, anhöriga och vänner, vilket är vanligt förekommande på sjukhus och hos polisen. I ytterligare andra länder förekommer mer avgränsade, riktade lösningar för tolkservice, med förmedlingar som förser till exempel sjukhuspersonal med tolkar. Slutligen lyfts ett fåtal länder fram i vilka omfattande åtgärder av staten har vidtagits för att tillgodose behovet av tolkservice på nationell nivå. Exempel på åtgärder av dessa slag är till exempel etablering av system för auktorisering av tolkar, tolkutbildningar, tillsyn av utbildningar och språkpolitiska lagar och regler i fråga om tolkning. I Ozolins makrosociologiska modell är professionaliseringsprocessen nära kopplad till vilket ansvar staten tar för tolkbehovet i samhället och i vilken omfattning behovet är erkänt, synliggjort, reglerat och finansierat (jfr Molander & Terum, 2008; Skaaden, 2012). I kartläggningen lyfts Sverige och Australien fram som länder som, vid den tidpunkten, tydligt placerade sig på skalan där man vidtagit omfattande åtgärder för en god tolkservice, det vill säga att professionaliseringsprocessen av

olika tolkyrken hade kommit längre än i andra länder (Ozolins, 2000). Sedan Ozolins översikt publicerades har även Norge placerat sig på listan över länder som aktivt arbetar för att minska språkbarriärerna genom utbildning och lagstiftning (Felberg & Sagli, 2019).



Figur 1. Identifierade åtgärdsstyper för tolkservice (fritt efter Ozolins, 2000)

I en uppföljande studie lyfter Ozolins (2010) fram ytterligare faktorer på makronivå som hänger samman med statliga åtgärder kopplade till behovet av tolkservice. Exempel på det är typen av finansiering av tolkservice och organiseringen av myndighetssamverkan för att möta myndigheters skiftande efterfrågan på tolktjänster. I samma studie nämns också kontextuella aspekter som kan påverka hur faktorerna på makronivå tar sig i uttryck, som till exempel rådande politiska diskurser ifråga om tolkning, tolkyrkets status, och på vilken nivå i samhället (kommunal, regional eller nationell) beslut om tolkservice på fältet fattas. Ozolins slutsats är att det finns stora nationella skillnader och att beskrivningen ett lands tolkservice behöver utgå från de egna förhållandena. Så har också skett i den här artikeln.

De tre vanligaste tolkprofessionerna i Sverige, konferenstolkning, teckenspråkstolkning och tolkning i offentlig sektor, beskrivs i den här artikeln var för sig med fokus på var och hur en tolk i den aktuella tolkprofessionen arbetar, vilka tolkanvändarna är, möjliga utbildningsvägar, hur tolkkåren är organiserad, samt generella villkor som råder i den aktuella branschen. Det innebär att kontextuella faktorer på makronivå föreslagna av Ozolin (2000, 2010) utvidgas med ett antal professionsspecifika faktorer. Detta kan motiveras med att de aktuella tolkprofessionerna skiljer sig åt i fråga om utbildningsvägar till respektive tolkprofession, eftersom utbildningarna är olika långa, har olika förkunskapskrav för antagning till utbildning och är olika väl etablerade nationellt och internationellt. Tolkprofessionerna omgärdas av olika status och delvis lokala riktlinjer. Det praktiska utövandet av tolkning inom dessa professioner skiljer sig dessutom åt så pass mycket att separata, specialiserade utbildningar för var och en av dem är väl motiverade. Tolkar inom ramen för dessa professioner påminner om olika professioner inom vården (t.ex. undersköterska, sjuksköterska och specialistsjuksköterska), som arbetar inom samma bransch/sektor och förhåller sig till samma generella yrkesetiska principer, men delvis lokala riktlinjer, och representerar olika professioner och utbildningar. Syftet med denna uppläggning är att differentiera beskrivningen av tolkfältet i Sverige och erbjuda mer konkreta beskrivningar av de olika tolkprofessionernas framväxt och nuläge i Sverige av idag.

Konferenstolkning

Benämningen konferenstolkning (eng. *conference interpreting*) kommer från det faktum att dessa tolkar ofta, men inte alltid, arbetar på konferenser eller i konferensliknande situationer där en talare håller ett anförande inför ett antal åhörare. Det innebär att konferenstolken tolkar längre monologer i en och samma språkriktning. Inom konferenstolkning är den så kallade *modersmålsprincipen* viktig. Det innebär att konferensentolken i huvudsak tolkar till sitt starkaste språk, det så kallade A-språket, och ofta också till sitt näst starkaste språk, det så kallade B-språket. A- och B-språken brukar beskrivas som tolkens *aktiva språk* (AIIC, u.å). Enligt det internationella konferenstolkförbundet Association Internationale des Interprètes de Conférence (AIIC) ska tolken behärska det språk hen tolkar till på avancerad nivå, även om det inte är ett förstaspråk. Konferenstolkar har ofta flera språk de tolkar från men inte till, så

kallade C-språk eller passiva språk. Den absolut vanligaste tolktekniken är simultantolkning. Inom konferenstolkning utförs simultantolkning vanligen när tolkarna sitter i en tolkkabin och tolkar med hjälp av teknisk utrustning.

Konferenstolkar arbetar alltid minst i par, och ofta tillsammans med tolkpar i andra språk. Tolkarna i dessa tolkpar växlar roller mellan att vara den som för tillfället ansvarar för tolkningen och är *i sändning* (on-mic) och att vara den som sitter bredvid och fungerar som stöd för kollegan (off-mic) (Duflou, 2016). Flera tolkpar bildar tillsammans ett tolklag. För konferenser och liknande publika sammanhang utses en lagledare (chef d'équipe) som är länken mellan tolkarna och tolkanvändarna. Eftersom konferenstolkar i regel sitter i en kabin åtskilda från talaren kan konferenstolken inte avbryta förhandlingen eller till exempel be om upprepning. Tolkarnas kontakt med delegater och arrangörer sker via lagledaren. Konferenstolkarna är utbildade att hjälpa varandra med terminologi, bakgrundskunskap och liknande under tolkuppdraget.

Konferenstolken har den tydligaste professionella konturen av de tre tolkprofessioner som vi beskriver i denna artikel (jfr Mackintosh, 2006). Konferenstolkning etablerades i samband med att internationella organisationer växte fram efter första världskriget. Tolkar behövdes för förhandlingarna i Nationernas förbund, senare vid Nürnbergrättegångarna och så småningom också inom Förenta nationerna (Gaiba, 1998). Konferenstolkar är organiserade i det internationella konferenstolkförbundet AIIC, med säte i Genève. AIIC bildades 1953 och är en tongivande yrkesorganisation. Det krävs omfattande prövningsförfaranden i flera steg samt rekommendation från andra tolkkollegor för att AIIC ska godkänna en ansökan om medlemskap. AIIC har strikta föreskrifter för professionalitet, bemötande och uppträdande i samband med uppdrag. Om den invalda medlemmen (konferenstolken) inte följer riktlinjerna kan hen uteslutas.

Många konferenstolkar är fast anställda vid organisationen de arbetar för. I Norden är det bara Nordiska rådet som har fast anställda konferenstolkar, som utöver att tolka också arbetar som översättare. Stora arbetsgivare för konferenstolkar finns både vid EU:s institutioner i Bryssel, Luxemburg och Strasbourg och vid FN:s institutioner i Genève, Paris, New York och Nairobi. Förutom internationella organisationer har också parlament i två- eller flerspråkiga länder som Belgien och Kanada anställda tolkar. Konferenstolkning har en stark internationell prägel.

I Sverige arbetar konferenstolkar på frilansbasis, och förmedling av konferenstolktjänster sker via tolkförmedlingar, konferensarrangörer eller genom direktkontakt med uppdragsgivaren. Konferenstolkarnas ersättning är påtagligt högre än övriga tolkprofessioners, men utbildningskraven är också väsentligt mycket högre. Den potentiella studenten måste ha en kandidatexamen (grundexamen på universitetsnivå) för att över huvud taget komma ifråga för konferenstolkutbildning. Stockholms universitet är det enda universitetet i Sverige som ger konferenstolkutbildning på avancerad nivå, och har både antagningsprov och muntligt slutprov inför jury. Konferenstolkutbildningarnas utformning är mer eller mindre standardiserad världen över. Standardiseringen har kommit till stånd genom ett utbildningssamarbete mellan nätverk av utbildningsanordnare av konferenstolkning och med stöd av Europeiska kommissionens tolktjänst (European Commission, u.å.). De nätverk som ingår är EMCI (European Masters in Conference Interpreting) och PAMCIT (Pan-African Masters in Conference Interpreting and Translation). De organisationer som anställer konferenstolkar har också inträdesprov och det krävs utbildningsbevis från en universitetsutbildning för att ansöka till inträdesproven. I Sverige har konferenstolkar möjlighet att ansöka om auktorisation via Kammarkollegiet. Auktorisationen är dock inriktad på de kompetenser som krävs för arbete inom offentlig sektor och prövar inte alla de kompetenser som är nödvändiga för konferenstolkning.

Tolk användarna av konferenstolktjänster, eller konferenstolkarnas *kunder*, utgörs av aktörer med hög status. De är företagsledare, parlamentsledamöter, diplomater eller stats- och regeringschefer. Arbetet regleras i hög utsträckning solidariskt genom att tolkarna – även de som inte är medlemmar i AIIC – väljer att följa organisationens yrkesstandarder. AIIC är förhandlingspart för tolkar gentemot internationella organisationer som EU och FN. I Sverige regleras inte bruket av konferenstolkning genom en uttalad lagstiftning. Däremot reglerar språklagen (2009) att det svenska språket ska vara ett samhällsbärande språk och även aktivt användas inom EU. Det kan i förlängningen sägas vara ett krav på att konferenstolkarna finns tillgängliga för att möjliggöra användandet av svenska i EU.

Teckenspråkstolkning

Inom teckenspråkstolkning (eng. *sign language interpreting*) ansvarar teckenspråkstolken för att återge innehållet i interaktionen mellan hörande personer och personer med dövhet, dövblindhet eller hörselnedsättning. Tolkning sker allt som oftast för att möjliggöra kommunikation mellan en hörande och en döv person, men kan också förekomma mellan två döva som inte använder samma teckenspråk.. Benämningen teckenspråkstolkning signalerar en markering av teckenspråket, som fick status som dövas modersmål i Sverige 1981. Tidigare benämning för denna tolkprofession var döv-tolkning, en benämning som utgick från en funktionsnedsättning. Den döva gruppen i Sverige har ända sedan formaliseringen av teckenspråkets status stärkt sina rättigheter och sin delaktighet i det svenska samhället (Haualand & Holmström, 2019). Det har bidragit till den positiva utvecklingen av teckenspråktolkyrket. Majoriteten av teckenspråkstolkarna i Sverige är också utbildade i dövblindtolkning, som förutom tolkning mellan ett talat och ett tecknat språk också omfattar syntolkning och ledsagning.¹ Intressant nog reflekterar benämningen av denna specialkompetens inom professionen fortfarande funktionsvariationen och inte typen av tolkning (Hein, 2009).

Den allra vanligaste tolktekniken inom teckenspråkstolkning är simultantolkning. Eftersom kommunikationen oftast sker mellan ett talat och ett tecknat språk, det vill säga språk som förekommer i två olika modaliteter (Nilsson, 2015; Padden, 2000, 2001) som inte står varandra om de talas/tecknas samtidigt, är det möjligt att tolka simultant även utan teknisk utrustning (till exempel ljudisolerade tolkkabiner). Detta förutsätter dock att den döva tolkanvändaren och teckenspråkstolken kan se varandra, till exempel genom att de är placerade mitt emot varandra eller, om de befinner sig i olika rum, att de ser varandra på en datorskärm. Detta eftersom tecknade språk är visuellt och gestuellt baserade och kräver att den döva tolkanvändaren och tolken måste tydligt kunna se varandra teckna.

En teckenspråkstolk arbetar i många olika sammanhang i offentlig sektor, till exempel inom vården eller utbildningssektorn. Här kan den döva parten vara vårdanställd eller lärare som i tjänsten behöver kommunicera med hörande patienter eller med hörande studenter. Det kan också vara omvänt, det vill säga en döv person behöver kommunicera med hörande offentligt anställda i olika sammanhang. Tolkningen kan också äga rum i privata (familje)sammanhang, som till exempel på dop och begravningar, där både ceremoniella aktiviteter (vigsselförrättningar och tal) och sånger (psalmer) tolkas. En teckenspråkstolk arbetar i de flesta tänkbara sammanhang och med människor i livets olika skeden, från vaggan till graven. Det innebär en variation av uppdrag som tolkar i andra tolkprofessioner inte möter. Teckenspråkstolkarna arbetar ofta, men inte alltid, i par. När den ena tolken ansvarar för återgivningen bistår den andra tolken både med språk- och samordningsstöd av olika slag. För mer information om samspelet mellan teckenspråkstolkars arbete i tolkpar (teamtolkning, *team interpreting*), se Hoza (2010).

¹ För detaljer om dövblindtolkning, se Förbundet Sveriges Dövblinda, FSDB: <http://www.fsdb.org/>.

Teckenspråkstolkutbildning har erbjudits på folkhögskolor sedan den startades i Sverige 1968 (Persson Bergvall & Sjöberg, 2012). Det har krävts stora ansträngningar för att utvidga och utveckla utbildningen till att bli en längre folkhögskoleutbildning om fyra år, som den ser ut idag (Tesfazion et al., 2025; Hein, 2009). Sedan 2013 finns en teckenspråkstolkutbildning även på universitetsnivå vid Stockholms universitet: Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning. Denna utbildning är ett resultat av lobbyverksamhet från dövsamhället, vilket ledde till en riktad satsning på ett kandidatprogram på universitetet (Nilsson, 2023). Idag är de flesta teckenspråkstolkar andraspråkstalare av svenskt teckenspråk, det vill säga att de har lärt sig svenskt teckenspråk på olika tolkutbildningar innan de börjar arbeta som tolk. I västvärlden ligger utbildning av teckenspråkstolkar ofta på grundnivå på universitet. Utbildningarna liknar i mångt och mycket modellen i Sverige, som innebär nybörjarutbildning i det nationella teckenspråket som en del av utbildningen (jfr Adam et al. 2025; Napier, 2009).

Rätten till tolk mellan talad svenska och svenskt teckenspråk regleras av förvaltningslagen (SFS 2017:900), patientlagen (SFS 2014:821), hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) samt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS 1993:387, LSS). Trots att bägge tolkanvändarna rimligen behöver tolk tar lagstiftningen fasta på den döva partens behov. Det är den döva som har rätt till tolk enligt lag och det är också den döva som beställer tolk till samtal med till exempel myndighetsrepresentanter. Förmedling av tolktjänster sker både via offentligt finansierade tolkcentraler i olika regioner och via privata företag (tolkbolag) som kan förmedla tolktjänster via såväl anställda som frilansande teckenspråkstolkar. Dessa tolkförmedlingar anställer och/eller anlitar enbart utbildade teckenspråkstolkar och dövblindkompetens är idag ett krav. Kostnadsansvaret för tolktjänsterna ligger på olika parter, till exempel hälso- och sjukvårdsförvaltningen i den döva personens kommun eller den myndighet som den döva besöker, men aldrig på den enskilda döva individen.

Det finns en yrkesförening för teckenspråks- och dövblindtolkar i Sverige: Sveriges teckenspråkstolkars förening (STTF). STTF grundades 1969 och arbetar sedan dess för att förbättra medlemmarnas arbetsvillkor. Föreningens kärnverksamheter inkluderar att de erbjuder fortbildningar, har arbetat fram yrkesetiska riktlinjer för teckenspråkstolkning, fungerar som remissinstans i samband med utredningar och representerar tolkyrket i relation till myndigheter och organisationer. Det är dock långt ifrån alla teckenspråkstolkar som är medlemmar i STTF.² Det finns möjlighet att ansöka om auktorisation via Kammarkollegiet, en fråga som drivits bland andra av STTF, bland annat eftersom auktorisation uppfattas som ett sätt att höja professionens status. Auktorisation spelar dock enbart en begränsad roll i praktiken och många yrkesverksamma utbildade teckenspråkstolkar är inte auktoriserade.

Tolkning i offentlig sektor

Vid tolkning i offentlig sektor i talade språk (eng. *public service interpreting* eller *community interpreting*) arbetar tolkar för att möjliggöra kommunikation mellan individer och myndighetspersoner som saknar gemensamt språk. En tidigare svensk benämning på utövare av denna tolkprofession är kontakttolk, en term som baseras på idén om att tolken/tolkningen möjliggör kontakt mellan myndigheter och deras klienter/patienter. Den i särklass vanligaste tolktekniken är kort konsekutivtolkning eller dialogtolkning (Englund Dimitrova & Tiselius, 2016). Ett undantag är vissa moment vid rättegångar då tolken tolkar simultant på plats och

² En annan organisation är Tolkledarna, som är en förening för privata tolkbolag. Den fackliga tillhörigheten är uppdelad mellan Vision och SACO-DIK.

utan teknisk utrustning, genom så kallad viskningstolkning (eng. *whispered interpreting*) (Bancroft, 2015).

Det är myndighetsrepresentanternas skyldighet att avgöra om det behövs tolk i mötet med besökaren och då beställa en sådan (SFS 2017:900). Kostnaden för tolktjänsten uppbärs också av myndigheten. En tolk i offentlig sektor i talade språk arbetar genomgående i institutionella sammanhang där en fackperson, som representerar en institution, möter en privatperson som behöver institutionens tjänster eller är föremål för institutionens åtgärder och eventuella sanktioner (Wadensjö, 2018). I tvåspråkiga institutionella samtal behöver som regel båda parterna tolk för att samtalet ska kunna genomföras, men formuleringarna i lagar och föreskrifter fokuserar intressant nog enbart på individen som inte talar majoritetsspråket (Skaaden, 2023), på samma sätt som för teckenspråkstolkning (se ovan). Förmedling av tolktjänster i talade språk sker både via kommunala och privata tolkförmedlingar, även om ett fåtal stora privata företag dominerar tolkförmedlingsmarknaden.

Som en effekt av invandrarutredningen (SOU 1972:83) togs flera initiativ till tolkutbildning inriktad mot tolkning i offentlig sektor. Tolkutbildningar i talade språk i Sverige inom detta område har i första hand bestått av korta kurser på folkhögskolor och studieförbund, eller korta kurser arrangerade internt inom tolkförmedlingars verksamheter, och även på arbetsförmedlingen som arbetsmarknadsinsatser. På Stockholms universitet inrättades 1977 en tre terminer lång allmän utbildningslinje kallad Tolklinjen (Almqvist, 2016). Utbildningen gavs med oregelbundet och efterhand också av olika språkinstitutioner vid olika universitet, alltid med kombinationen svenska tillsammans med ett annat tolkspråk. Inrättandet av Tolk- och översättarinstitutet 1986 innebar en större regelbundenhet i utbudet av tolkutbildningar på universitetsnivå, men fortfarande i liten skala, i enstaka språk och för mindre grupper (Lemhagen & Almqvist, 2012). Sedan våren 2017 finns en tolkutbildning i tolkning i offentlig sektor på Tolk- och översättarinstitutet vid Stockholms universitet, med fokus på de mest efterfrågade språken i samhället.³ Längre tolkutbildningar på kandidatnivå för tolkar i offentlig sektor och med utomeuropeiska språk finns, förutom i Sverige, också i Norge, Finland, Australien och i vissa delstater i USA. I övrigt är den typen av tolkutbildning ovanlig (Mikkelsen, 2014). Tolkar i offentlig sektor växlar som regel under tolkningen mellan två språk och tolkar till och från bägge språken under hela samtalet. Tolkarna är ofta andraspråkstalare av landets majoritetsspråk (Englund Dimitrova & Tiselius, 2016).

Det är endast en mycket liten andel av tolkar i offentlig sektor i talade språk som är anställda, och då oftast på callcenter som förmedlar tolktjänster per telefon (SOU 2018:83). Majoriteten av de tolkar som är yrkesverksamma inom offentlig sektor saknar adekvat tolkutbildning, eftersom tillgången till kvalificerade tolkutbildningar varit begränsad och utbildning inte funnits i alla de efterfrågade språken (Almqvist, 2016). Detta tolkyrke har också varit, och är fortfarande, ett genomgångsyrke, eftersom anställningsförhållandena är ogynnsamma och ersättningsnivåerna låga (SOU 2018:83). Det innebär att tolkförmedlingar anlitar både utbildade och outbildade tolkar i offentlig sektor och tolkarna arbetar i de allra flesta fall ensamma på uppdrag.

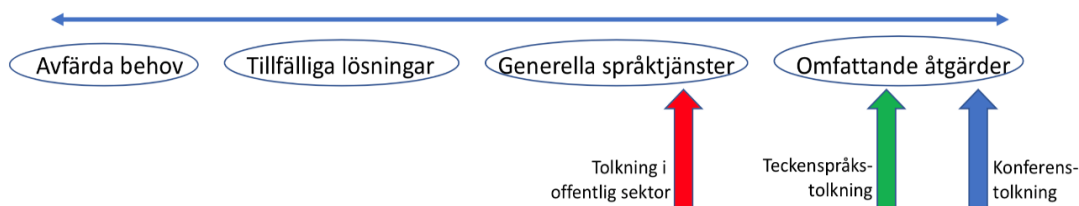
Tolkarna i offentlig sektor kan, liksom teckenspråkstolkarna och konferenstolkarna, auktorisera sig. Auktorisationsprovet kräver goda muntliga och skriftliga färdigheter i bägge tolkspråken, samt goda kunskaper om det svenska samhället och dess funktioner. I dagsläget är det få tolkar i offentlig sektor som är auktoriserade, få som anmäler sig till auktorisationsprovet och långt färre som faktiskt klarar auktorisationsprovet (Kammarkollegiet 2017a). Det saknas konkreta incitament för att ansöka om auktorisation, eftersom många tolkförmedlingar ändå anlitar personer utan formell tolkutbildning och också arrangerar korta interna kurser som en form av kompensation för avsaknad av tolkutbildning

³ Under perioden 2017–2024 har dessa språk varit arabiska, dari, mongoliska, persiska, ryska, somaliska och tigriska, ukrainska och uzbekiska.

(Kammarkollegiet 2017b). Det finns tre nätverk/organisationer som auktoriserade tolkar kan ansluta sig till beroende på specialisering: Sveriges Auktoriserade Tolkar, Sjukvårdstolkarna och Rättstolkarna. Majoriteten av de yrkesverksamma tolkarna saknar yrkesnätverk att ingå i. Den fackliga anslutningen via fackförbundet Vision är mycket låg om man ser till det sammantagna antalet yrkesverksamma tolkar i offentlig sektor i Sverige.

På olika platser i professionaliseringsprocessen

När vi placerar de tre tolkprofessionerna beskrivna ovan på Ozolins kontinuum (figur 2) blir det tydligt att de befinner sig på olika platser i professionaliseringsprocessen. Vi kan konstatera att konferenstolkkåren har nått i särklass längst i sin professionaliseringsprocess. Det handlar inte enbart om hur länge professionen funnits, utan också om att konferenstolkkåren är tydligt definierad och organiserad, att utbildningen är förlagd till universitet och ligger på avancerad nivå och är internationellt standardiserad. Det förekommer forskning inom konferenstolkområdet sedan länge. Konferenstolkningens internationella karaktär och användare i statsmannakretsar har bidragit till en mycket tydlig professionell kontur med hög status. Det avspeglas i både arvodesnivåerna, organiseringen av yrkeskåren och anställningsförhållandena. Parternas behov av tolk är i dessa sammanhang närmast en ickefråga; det är en institutionaliserad självklarhet. Den höga statusen upprätthålls bland annat av den gallring som sker i samband med olika inträdesprov och examinationer.



Figur 2. Professionaliseringen inom tre tolkprofessioner i Sverige idag

Teckenspråkstolkkåren har också en tydlig professionell kontur, även om den jämfört med konferenstolkarnas är något vagare och framför allt yngre. Teckenspråkstolkutbildningar i Sverige finns både på folkhögskolor och på universitet. Båda utbildningstyperna är fleråriga och håller hög kvalitet (Almqvist, 2016). Teckenspråkstolkarna har under årens lopp kämpat för att höja tolkyrkets och teckenspråkets status, och har lyckats väl med det (Lyxell, 2016). Under de senaste 15 åren har den internationella forskningen i och om teckenspråkstolkning ökat markant. Endast tolkar med adekvat utbildning blir anlitade eller anställda, något som ökar kvalitet och tillit ifråga om teckenspråkstolkarnas kompetens. Den döva tolkanvändaren har enligt lag rätt att använda tolk, en rättighet som i och med teckenspråkets särskilda ställning i Sverige ger den döva tolkanvändaren en given status i samhället. Teckenspråkstolkarnas höjda status har dock ännu inte avspeglats nämnvärt i högre arvoden. Beräkningar visar att en teckenspråkstolks lön, omräknat till dagens penningvärde, inte har förändrats nämnvärt sedan 1978 (Tiselius, 2022).

Tolkning i offentlig sektor är den tolkprofession som har den vagaste konturen av de tre tolkprofessionerna. Tolkutbildningen för offentlig sektor har i Sverige framför allt bedrivits på folkhögskolor och studieförbund, och omfattat en termins heltidsstudier (Almqvist, 2016). Tolkutbildning på universitetsnivå har fram till 2017 bedrivits i begränsad omfattning och i ett fåtal språk (Lemhagen & Almqvist, 2012). Sedan 2013 är det möjligt att studera tolkning på grundnivå, avancerad nivå och forskarutbildningsnivå. Auktorisation har varit och är möjlig i många språk, men endast en mycket liten andel av alla yrkesverksamma tolkar har ansökt om att prövas och har klarat auktorisationsprovet. Personer med kunskaper i

eftertraktade språk anlitas av tolkförmedlingar även om de saknar adekvat tolkutbildning och arvodesnivåerna är påtagligt låga. Det är därför inte konstigt att många tolkar i offentlig sektor betraktar tolkning som ett genomgångsyрке. Både statusen hos och tilliten till tolkar i offentlig sektor är generellt låg (SOU 2018:83). För tolkanvändare i offentlig sektor är det inte heller alltid tydligt vad tolken har för roll och ansvarsområde, eftersom kvaliteten på tolkning kan variera stort och att det också finns en rad tolkliknande tjänster som erbjuds parallellt med tolkning.

Kontextuella faktorer som påverkar professionaliseringsprocessen

Tolkprofessionernas positionering på ramverket baserat på Ozolins (2000, 2010) i figur 2 ger en grov överblick över hur långt respektive tolkprofession har kommit i sin professionaliseringsprocess. Beskrivningarna i avsnitten ovan ger dessutom en tydlig bild av vägen dit. Det blir dock viktigt att inte betrakta överblicken och de olika långt framskridna professionaliseringsprocesserna som ett stabilt tillstånd. I detta avsnitt ges några exempel på kontextuella faktorer kopplat till de tre tolkprofessionerna som har påverkat och påverkar de olika tolkprofessionernas professionaliseringsprocesser så att de under perioder bromsas upp och/eller ändrar riktning.

För konferenstolkprofessionen har efterfrågan inom EU, som är den stora tolkanvändaren för denna grupp, påverkat professionaliseringen i Sverige. I perioder har efterfrågan av konferenstolkning till svenska sjunkit, ofta med hänvisning till de höga kostnaderna (Tiselius, 2022). Under dessa perioder har utbildningen pausats och aktiva tolkar har sökt sig till andra branscher. Ett hårt slag mot konferenstolkning, som också i huvudsak bygger på frilansande tolkar, var de europeiska institutionernas hantering av korttidskontrakt under covid-19-pandemin. Under denna period avbröt institutionerna samtliga kontrakt för frilansande tolkar, vilket ledde till att många sökte sig till andra yrken (Angelova, 2020). Denna typ av kortsiktiga ekonomiska lösningar innebär att högkvalificerade tolkar väljer att lämna yrket, vilket leder till att både professionskunskapen och professionaliseringen urholkas.

Vad gäller teckenspråkstolkning har detta tolkfält och dövsamhället i stort under 2000-talet påverkats av tron på cochleaimplantat som ett botemedel mot dövhet. Cochleaimplantat är ett hörselhjälpmedel som stimulerar hörselnerven och som i många fall erbjuder god hjälp till personer med hörselnedsättning. Användandet av cochleaimplantat är utbrett i hela Norden och gör att många barn som tidigare skulle fått utbildning i och på teckenspråk numera går i skolan i klasser med hörande barn. Dock innebär inte cochleaimplantat alltid en fullständig återställning av hörselnivåer och kan också leda till att barn och unga hamnar mellan den hörande världen och den teckenspråkiga världen. Denna trend har påverkat behovet av teckenspråkstolkare men även kraven på teckenspråkstolkens kompetenser (Skaten et al., 2021; Rainó, 2012).

Tolkning i offentlig sektor har påverkats av de påtagliga attitydförändringar i Europa vad gäller synen på rätten till tolk för invandrare och minoritetsspråkstalar under det tidiga 2000-talet. Å ena sidan har EU lagstiftat om rätten till tolk i domstol och vid misstanke om brott. Å andra sidan har länder som till exempel Nederländerna och Danmark (Zendedel, 2023; Nielsen & Jervelund, 2023) inskränkt rätten till tolk i sjukvården, med argumentet att om man bosätter sig i ett land måste man lära sig språket i landet (Teodorescu Måwe, 2022). En liknande utveckling som har kunnat skönjas i Sverige är det så kallade Tidöavtalet. Tidöavtalet (2022) är en politisk överenskommelse som gjordes i samband med regeringsbildningen 2022 och som bland annat innehåller förslag om att begränsa rätten till tolk. Skrivningarna har resulterat i beslut om att avgiftsbelägga tolkservice i vården, beslut som överklagats och fortfarande utreds (Cederberg, 2024). Beslutet att införa tolkavgifter kan få några omedelbara konsekvenser. Offentlig tolkservice skulle bli en klassfråga, och leda till

en ökning av både ad-hoc-tolkning genom anhöriga och barn som får överbrygga språkbarriärerna, och obehöriga flerspråkiga personer som erbjuder tolkning för en lägre kostnad. Båda exemplen innebär att användningen av utbildade och obehöriga personer för tolktjänster kan öka, vilket samtidigt leder till en lägre kvalitet i kommunikationen. Tolkavgifter skulle på så sätt leda till en ökad risk för både enskilda och myndighetsrepresentanter och samtidigt dränera professionen på kvalificerade tolkar som söker sig till andra branscher.

Den senaste kontextbaserade faktor som på olika sätt förutspås förändra branschen för de nämnda tolkprofessioner och deras professionalisering på olika sätt är den snabba tekniska utvecklingen och tillgången till AI-baserade resurser (CAIT, Computer Assisted Interpreting Tools). Trots att exempelvis konferenstolkprofessionen tidigt använde teknisk utrustning (Gaiba, 1998) är den tekniska utvecklingen inom tolkbranschen fortfarande i sin linda jämfört med översättningsbranschen. I översättningsbranschen har den tekniska utvecklingen lett till uppkomsten av nya funktioner inom professionen, som till exempel för- och efterredigerare, granskare och lokalisare, och få översättare arbetar helt utan tekniska hjälpmedel, översättningsminnen och så vidare (Rico & Pastor, 2022). Utvecklingen av AI-baserade verktyg har i hög grad förändrat översättaryrket. Vi kan för närvarande se att det å ena sidan finns en övertro på att AI-baserade applikationer och mjukvaruprogram stegvis ska ersätta mänskliga tolkar, vilket givetvis skapar oro inom de olika tolkprofessionerna. Å andra sidan visar erfarenheter från såväl översättnings- och tolkbranschen som från forskningen att det är svårt att återskapa den mänskliga förmågan att hantera – och röra sig mellan – språk på ett subtilt och kontextualiserat sätt, till exempel i dialoger mellan läkare och patient, handläggare och klient, eller advokat och vittne. Att den tekniska utvecklingen och AI-baserade verktyg kommer att påverka tolkyrkena i grunden, och deras professionaliseringsprocess, på olika sätt är redan ett faktum (Braun et al., 2023; Chen & Kruger, 2022; Fantinuoli, 2019; Horváth, 2022). Vad det kommer att innebära i praktiken för tolkbranschen i stort återstår fortfarande att se.

Avslutning

I den här artikeln har vi utgått från Ozolins (2000, 2010) kartläggning och ramverk, som utifrån givna kriterier och kontextuella faktorer beskriver graden av statlig involvering i fråga tolkservice. Som svar på den första frågan i studien, det vill säga hur den statliga involveringen påverkat tolkprofessionernas utveckling i Sverige, har vi kunnat konstatera att Sverige befinner sig bland länder där den statliga involveringen är stor, vilket i sin tur innebär en utvecklad infrastruktur för offentlig tolkservice. I ett försök att ge en mer differentierad bild av tolkfältet i Sverige har de tre vanligaste tolkprofessionerna (konferenstolkning, teckenspråkstolkning och tolkning i offentlig sektor) och deras i mångt och mycket individuella utveckling fram till idag beskrivits. Vi har konstaterat att dessa tolkprofessioner har nått olika långt i sina respektive professionaliseringsprocesser, eftersom varje profession påverkats av för just den professionen unika faktorer (jfr Tiselius, 2022). Samtidigt är det viktigt att inte tolka det generella ramverket och positioneringen på kontinuumet som ett statiskt, stabilt tillstånd. Tvärtom, för att nyansera bilden och som svar på den andra frågan som väglett denna artikel, det vill säga på vilket sätt kontextuella faktorer har påverkat de olika tolkprofessionernas professionaliseringsprocessen, har vi i denna artikel visat att tolkprofessionerna löpande utmanas och står under ständig påverkan av yttre kontextuella faktorer. Professionaliseringsprocessen är således inte linjär, utan liknar mer en böljande och ambivalent process, som trots bejakande lagstiftning och annan statlig involvering påverkas av kontextuella faktorer som både kan bromsa och urholka den.

Referenser

- Adam, R., Webb, S. & Napier, J. (Red.). (2025). *International perspectives on sign language interpreter education* (2:a uppl.). Gallaudet University Press.
- AiIC. (u.å.). AiIC.
<https://aiic.org/login.html?redirectUrl=https%3A%2F%2Faiic.org%2Fsite%2Fworld%2Fabout%2Fprofession%2Fabc>
- Almqvist, I. (2016). *Tolkutbildning i Sverige: ett kritiskt vägval*. Tolk-och översättarinstitutet, Institutionen för svenska och flerspråkighet, Stockholms universitet.
- Angelova, K. (2020, 4. juni). Key EU workers – interpreters – left on brink of survival during COVID. *Euractive*. <https://www.euractiv.com/section/economy-jobs/news/key-eu-workers-interpreters-left-on-brink-of-survival-during-covid/>
- Bancroft, M. A. (2015). Community interpreting: A profession rooted in social justice. I Holly Mikkelsen & Renée Jourdenais (Red.), *The Routledge handbook of interpreting*. (s. 217-235). Routledge.
- Braun, S., Al Sharou, K. & Temizöz, Ö. (2023). Technology use in language-discordant interpersonal healthcare communication. I L. Gavioli & C. Wadensjö (Red.), *Routledge handbook of public service interpreting* (s. 89-105). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429298202-8>
- Cederberg, J. (2024, 15. mars). Domstol stoppar tolkavgifterna i Region Blekinge i väntan på dom. *Läkartidningen*. <https://lakartidningen.se/aktuellt/nyheter/2024/03/domstol-stoppar-tolkavgifterna-i-region-blekinge-vantan-pa-dom/>
- Chen, S. & Kruger, J. L. (2022). The effectiveness of computer-assisted interpreting. A preliminary study based on English-Chinese consecutive interpreting. *The Journal of the American Translation and Interpreting Studies Association*, 18(3), 399-420.
<https://doi.org/10.1075/tis.21036.che>
- Duflou, V. (2016). *Be(com)ing a conference interpreter: An ethnography of EU interpreters as a professional community*. John Benjamins.
- Englund Dimitrova, B. & Tiselius, E. (2016). Cognitive aspects of community interpreting: Toward a process model. I R. Muñoz Martín (Red.), *Reembedding translation process research* (s. 195–214). John Benjamins.
- European Commission. (u.å.). *Interpretation*.
https://commission.europa.eu/about/departments-and-executive-agencies/interpretation_en?prefLang=sv
- Fackförbundet Visions rapport (2014, juni). *Teckenspråkstolkars arbetssituation – rapport från ett älskat yrke*.
<https://mb.cision.com/Public/1167/9600683/8a9c7e78f2a2c864.pdf>
- Felberg, T. R. & Sagli, G. (2019). Training public service employees in how to communicate via interpreter in Norway: Achievements and challenges. *FITISPos International Journal*, 6(1), 141-155.
- Gaiba, F. (1998). *The origins of simultaneous interpretation: The Nuremberg Trial*. University of Ottawa Press.
- God tolksed. (2019, mars). Kammarkollegiet.
https://www.kammarkollegiet.se/download/18.27f1fe4c168c1d817515205f/1551777027993/God_tolksed_mars2019.pdf
- Granhagen Jungner, J., Tiselius, E. & Pergert, P. (2021). Reasons for not using interpreters to secure patient-safe communication – A national cross-sectional study in paediatric oncology. *Journal of Patient Education and Counselling*, 104(8), 1985-1992.
<https://doi.org/10.1016/j.pec.2021.01.017>
- Fantinuoli, C. (2018). Interpreting and technology: The upcoming technological turn. I C. Fantinuoli (Red.), *Interpreting and technology* (s. 1-12). Language Science Press.

- Horváth, I. (2022). AI in interpreting: Ethical considerations. *Across Languages and Cultures* 23(1), 1-13. <https://doi.org/10.1556/084.2022.00108>
- Haualand, H. & Holmström, I. (2019). When language recognition and language shaming go hand in hand – sign language ideologies in Sweden and Norway. *Deafness and Education International*, 21(2&3), 99-115.
- Hein, A. (2009). Interpreter education in Sweden: A uniform approach to spoken and signed language interpreting. I J. Napier (Red.), *International perspectives on sign language interpreter education* (s. 124-145). Gallaudet University Press.
- Hoza, J. (2010). *Team interpreting: As collaboration and interdependence*. RID Press.
- Kammarkollegiet. (2017a). *Fler auktoriserade tolkar – vägen dit*. Dnr 1.1-02385-2017. [https://www.kammarkollegiet.se/download/18.1abda2991677d325932f52a/1551777025426/Fler%20auktoriserade%20tolkar%20-%20v%C3%A4gen%20dit%20Kammarkollegiet%20\(2017\).pdf](https://www.kammarkollegiet.se/download/18.1abda2991677d325932f52a/1551777025426/Fler%20auktoriserade%20tolkar%20-%20v%C3%A4gen%20dit%20Kammarkollegiet%20(2017).pdf)
- Kammarkollegiet. (2017b). *Tolkanvändningen i staten: Så skapar bristande kvalitetskrav brist på auktoriserade tolkar*. Dnr 1.1-04774-2017. [https://www.kammarkollegiet.se/download/18.2227a0ae1689511f5683afde/1551777025509/Tolkanv%C3%A4ndning%20i%20staten.%20S%C3%A5%20skapar%20bristande%20kvalitetskrav%20brist%20p%C3%A5%20auktoriserade%20tolkar%20Kammarkollegiet%20\(2017\).pdf](https://www.kammarkollegiet.se/download/18.2227a0ae1689511f5683afde/1551777025509/Tolkanv%C3%A4ndning%20i%20staten.%20S%C3%A5%20skapar%20bristande%20kvalitetskrav%20brist%20p%C3%A5%20auktoriserade%20tolkar%20Kammarkollegiet%20(2017).pdf)
- Lemhagen, G. & Almqvist, I. (2012). *Tolk- och översättarinstitutet: En särskild inrättning 1986–2012*. Stockholms universitet, Tolk- och översättarinstitutet.
- Lyxell, T. (2016). Det svenska teckenspråket – ett svenskt språk. I *Sprog i Norden. Tema: Förståelse og kommunikationsstrategier 2016*, 117-133.
- Mackintosh, J. (2006). Professionalization: Conference interpreting – a new profession. I M. Chai & J. Zhang (Red.), *Professionalization in interpreting: International experience and developments in China: Proceedings of fifth national conference on interpreting practice, pedagogy, and research, Shanghai, November 6–7, 2004* (s. 2-14). Shanghai Waiyu jiaoyu chubanshe.
- Mikkelsen, H. M. (2014). Evolution of public service interpreter training in the U.S. *FITISPos International Journal of Public Service Interpreting and Translation*, 1, 9-22. <https://doi.org/10.37536/FITISPos-IJ.2014.1.0.6>
- Molander, A. & Terum, L. I. (Red.). (2008). *Profesjonsstudier*. Universitetsförlaget.
- Napier, J. (Red.). (2009). *International perspectives on sign language interpreter education*. (1:a uppl.). Gallaudet University Press.
- Nielsen, M. R. & Jervelund, S. S. (2023). Impacts of an interpretation fee on immigrants' access to healthcare: Evidence from a Danish survey study among newly arrived immigrants. *Health Policy*, 136, 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2023.104893>
- Nilsson, A. L. (2015). Att tolka mellan två språk i olika modaliteter. I *Konferensvolym. STTF:s årsmötes- och fortbildningshelg mars 2015*. Sveriges teckenspråkstolkars förening.
- Nilsson, A. L. (2023, 23. november). Teckenspråktolktutbildning på Stockholms universitet – Varför det? *Dövas tidning*. <https://dovastidning.se/nyhet/teckensprakstolktutbildning-pa-stockholms-universitet-varfor-det/>
- Ozolins, U. (2000). Communication needs and interpreting in multilingual settings: The international spectrum of response. I R. P. Roberts, S. E. Carr, D. Abraham & A. Dufour (Red.), *The Critical Link 2: Interpreters in the community* (s. 21-34). John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/btl.31.04ozo>
- Ozolins, U. (2010). Factors that determine the provision of public service interpreting: comparative perspectives on government motivation and language service implementation. *The Journal of Specialized Translation*, 14, 194-215. https://jostrans.soap2.ch/issue14/art_ozolins.php

- Padden, C. A. (2000/2001). Simultaneous interpreting across modalities. *Interpreting*, 5(2), 169-185.
- Persson Bergvall, I. & Sjöberg, M. (2012). *Årtal – ur handikapphistorien*. Handikappshistoriska föreningen.
<https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2017/02/%C3%85rtal-ur-handikapphistorien.pdf>
- Rainö, P. (2012). *Language choices and the need for interpreting services for deaf children and young people with cochlear implants*. Series F, HUMAK publications 13.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47570/978-952-456-138%25209.pdf?sequence=1>
- Rico, C., & González Pastor, D. (2022). The role of machine translation in translation education: a thematic analysis of translator educators' beliefs. *Translation & interpreting*, 14(1), 177-197.
- Rudvin, M. (2007). Professionalism and ethics in community interpreting: The impact of individualist versus collective group identity. *Interpreting*, 9(1), 47-69.
- SFS 1985:613 *Förordning om auktorisation av tolkar och översättare*.
- SFS 2017:30 *Hälso- och sjukvårdslag*.
- SFS 2017:900 *Förvaltningslag*.
- SFS 1993:387 *Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade*.
- SFS 2014:821 *Patientlag*.
- SFS 2009:600. *Språklag*.
- Skaaden, H. & Felberg, T. R. (2012). Introduction. I H. Skaaden & T. R. Felberg (Red.), *Nordic seminar on interpreting training and testing* (Rapport nr. 12) (s. 5-15). Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Skaaden, H. (2023). 'Interpreter's mistake': Why should other professions care about the professionalization of interpreters? I L. Gavioli & C. Wadensjö (Red.), *The Routledge handbook of public service interpreting* (s. 261-277). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429298202-16>
- Skaten, I., Urdal, G. H. S. & Tiselius, E. (2021). Exploring deaf sign language interpreting students' experiences from joint sign language interpreting programs for deaf and hearing students in Finland. *Translation and Interpreting Studies* 16(3), 147-167.
<https://doi.org/10.1075/tis.18033.ska>
- SOU (2018:83). *Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk*.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2018/12/sou-201883/>
- SOU 1972:83 *Invandrarutredningen 2: Tolkservice, Nordisk språkkonvention*
- Teodorescu Måwe, A. (2022, 25. oktober). *Rätten till tolk kostar i utanförskap*. Timbro.
<https://timbro.se/smedjan/ratten-till-tolk-kostar-i-utanforskap/>
- Tesfazion, M., Tiselius, E. & Mesch J. (2025). Sign language interpreter education in Sweden. I R. Adam, S. Webb, J. Napier (Red.), *International perspectives on sign language interpreter education* (2:a uppl.) (s. 342-360) Gallaudet University Press.
- Tidöavtalet. (2022). *Överenskommelse för Sverige*.
<https://mb.cision.com/Public/4669/3648119/994c611dffa285e6.pdf>
- Tiselius, E. (2022). Swedish interpreter professions – how legislation and public institutions contribute to creation and disruption of work, remuneration and education. *The Translator*, 28(2), 178-195.
- Wadensjö, C. (2018). *Kontakt genom tolk*. Dialogos Förlag.
- Yrkesetiska riktlinjer*. (2004). Sveriges teckenspråkstolkförbund (STTF).
- Zendedel, R., van den Putte, B., van Weert, J., van den Muijsenbergh, M., & Schouten, B. (2023). Informal interpreting in general practice: Interpreters' roles related to trust and

control. *Utrecht Studies in Language and Communication*, 101(6), 86-103.
<https://doi.org/10.1016/j.pec.2018.01.012>

Nätverk och organisationer

Association Internationale des Interprètes de Conférence (AIIC)

<https://aiic.org/>

Europeiska kommissionens tolktjänst

https://ec.europa.eu/info/departments/interpretation_sv

European Masters in Conference Interpreting (EMCI)

<https://www.emcinterpreting.org/>

Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB)

<http://www.fsd.org/>

Nätverket Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård

<http://www.hfsnatverket.se/sv/halso--och-kulturkommunikatorer>

Pan-African Masters in Conference Interpreting and Translation (PAMCIT)

<https://www.linkedin.com/company/pamcit/about/>

Sveriges teckenspråkstolkars förbund (STTF)

<http://www.sttf.org/>

Sveriges facköversättarförening och auktoriserade tolkar (SFÖ-SAT)

<https://sfoe.se/sv>

Sjukvårdstolkarna

<https://www.sjukvardstolkarna.com>

Rättstolkarna

<https://www.rattstolkarna.se>